

การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง

The Development of Social Capital to Build up a Strong Community

สุปราณี จันทร์ส่ง¹, บุญทัน ดอกไชสง², สาอัด บรรจิดฤทธิ์³, บุญเรือง ศรีเหรัญ⁴
Supranee Junsong¹, Boonton Dockthasong², Sa-ard Banchirdrit³,
Boonrueng Sriharun⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครนายก 2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทุนทางสังคมที่สร้างชุมชนเข้มแข็งในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครนายก 3. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครนายก กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/เทศบาลตำบล/เมือง ประธานสภาองค์กรบริหารส่วนตำบล/เทศบาลตำบล/เมือง และปลัดองค์กรบริหารส่วนตำบล/เทศบาลตำบล/เมือง ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 444 คน ด้วยสูตรคำนวณของทารโว ยามาเน่

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง พบร่วมที่ด้านภูมิคุ้มกันให้ชุมชนของการพัฒนาทุนทางสังคมที่อยู่ในระดับสูงสุดนั้นเนื่องจาก ผู้นำทางสังคมมีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินการทุนทางสังคมทุกกิจกรรมทางสาธารณะและกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึกรักในการพึ่งพาตนเอง ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ ในชุมชนของตนเอง ล้วนด้านระบบการเรียนรู้ของชุมชนที่อยู่ในระดับต่ำสุดนั้นเนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังขาดความรู้ 2) ปัจจัยทุนสังคมในความรู้เพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครนายก gap รวมตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ระดับมาก 3) แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการ

¹ นักศึกษาปริญญาเอก, สาขาวิชาธุรกิจศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ tel. 0819333132 E-mail Supranee23@hotmail.com

^{2,3} อาจารย์, สาขาวิชาธุรกิจศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์

⁴ อาจารย์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ tel. 081-8485194. E-mail boonrueng@vru.ac.th

¹ Ph.D Student, Public Administration President of Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Pathum Tani tel. 0819333132 E-mail Supranee23@hotmail.com

^{2,3} Lecture, Public Administration President of Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Pathum Tani.

⁴ Lecture, Faculty of Science and Technology of Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Pathum Tani tel. 081-8485194. E-mail boonrueng@vru.ac.th

พัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง พบร่วมกับการดำเนินงานต้องเป็นไปในลักษณะแบบองค์รวมโดยมีเป้าหมายหลักคือการเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีลักษณะการสร้างเครือข่ายต้องสร้างและพัฒนาเครือข่ายของสมาชิกให้เกิดขึ้นภายใต้กฎหมายในชุมชน

คำสำคัญ : ทุนทางสังคม, ชุมชนเข้มแข็ง, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

The objectives of this study were to : 1. To study the development of social capital to build stronger communities in Saraburi and Nakhon Nayok Province. 2. To study the factors that influence the development of social capital to build stronger communities in Saraburi and Nakhon Nayok province. 3. A method to improve the factors that influence the development of social capital to build improved communities in Saraburi and Nakhon Nayok province. The quantitative research samples were 440 respondents by Taro Yamane's formula.

The research findings were as follows: The general states of the social capital development for strengthening 1) communities found that the levels of development in overall and 3 aspects were at a high level. By the immune system to community development, social capital of at the highest level is due. Social leaders play a key role in the implementation of social capital of all public activities and encourage the community to have a sense of self-reliance contemplate joint decision-making and responsibility. In their own communities Part of the learning community is the lowest level that the officers acted in community learning centers also lack the knowledge. 2) The social capital in the knowledge economy to build a strong community in saraburi and nakhon nayok An overview of the variable level. 3) The proposed guidelines for improvement the factors affecting the social capital development for strengthening communities composed the operation must be a holistic approach dependent on the primarily targets of sustainable development for self-reliance of community.

Keywords: Social Capital, Strong Community, Sustainable Development

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมา ส่งผลให้ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้า สามารถแข่งขันในเวทีโลก โดยนำแนวคิดการพัฒนาตามกระแสที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ คือ การพัฒนาแบบทุนนิยมมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย นำไปสู่ความทันสมัย ขณะที่ยุคโลกาภิวัตน์

มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนไทยทุกรุ่น ดับเบิลโอลิมปิกส์อย่างไร้พรมแดน ขณะเดียวกันนำมาซึ่งค่านิยมที่มุ่งวัตถุ มุ่งความสะดวกสบายรวดเร็ว หากสังคมไทยปราศจากภัยคุกคามที่ดีจะก่อให้เกิดความเสื่อมถอยทางวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งเป็นรากฐานของความสุข ความมั่นคงและความเข้มแข็งของชุมชน จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาสังคมไทยให้เกิดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง พร้อม เพชริญสิ่งใหม่ๆที่เกิดขึ้นอย่างรุ่งเรืองทันแนวคิดและความสำคัญของทุนทางสังคมเป็นที่ยอมรับขององค์กรพัฒนาระหว่างประเทศต่างๆ เช่น ธนาคารโลก องค์กรความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ต่างก็ระบุหันไปคุณค่าของทุนทางสังคมว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเดินทางทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ยั่งยืน (อินทร์ พิชิต ดานนท์ และเดชพล วิจิราภรณ์. 2547) การบรรเทาความรุนแรงและแก้ปัญหาในนามที่เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและทุนทางเศรษฐกิจมีข้อจำกัด (สุชาดา จักรพิสุทธิ์ และคณะ. 2548) การแก้ปัญหาและฟื้นฟูให้คนไทยและสังคมไทยกลับมาดำรงสถานะเดิมได้จำเป็นต้องอาศัยทุนทางสังคมช่วยสนับสนุน ยกตัวอย่างในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อปี 2550 ได้มีนักคิดและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านประเมินว่า การที่สังคมไทยยังคงดำเนินอยู่ได้เนื่องจากมีทุนทางสังคมมากมายเป็นตัวขับเคลื่อนที่มีความเชื่อมโยงแน่นหนาอยู่บนพื้นฐานเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่มีจุดเด่นหลายประการอาทิ การมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนทั้งชาติ มีระบบเครือญาติและชุมชนที่เข้มแข็งบนพื้นฐานวัฒนธรรมที่อื้อเพื่อเฟื่องฟ้า มีน้ำใจมิตรดังนั้น ถ้าประเทศไทยสามารถนำทุนทางสังคมที่มีอยู่มาอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนาและต่อยอดใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมแล้วจะพัฒนาคนในชาติให้มีความสุข ประเทศชาติมีความสมดุลและเกิดความยั่งยืน (โภวิท พวงงาม. 2553) จากกระบวนการทัศน์ใหม่ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และความต่อเนื่องของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และฉบับที่ 10 เป็นการมุ่งเสริมให้สังคมไทยอยู่เย็นเป็นสุข ด้วยวิธีปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนที่เข้มแข็ง จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน โดยที่ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนสามารถจัดกิจกรรมที่เป็นองค์รวม มีกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ร่วมกันของคนในชุมชนด้วยทุนทางทรัพยากรและศักยภาพของชุมชน มีการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองอย่างพอเพียง พึ่งพาตนเองได้ มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกชุมชนบนพื้นฐานการเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม

จะนี้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลย์ยืน จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ ทั้งที่เป็นทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีมากขึ้นและเชื่อมโยงกันเพื่อประโยชน์ในการพัฒนา (โภวิท พวงงาม. 2553) ทั้งนี้การเสริมสร้างทุนทางสังคมจะเป็นพื้นฐานหลัก โดยต้องเริ่มจากการพัฒนาคุณภาพคนให้เป็นคนที่มีความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนและระหว่างชุมชน และเป็นพลังของการพัฒนาประเทศ การพัฒนาที่ผ่านมา มีการกระจายอำนาจให้ชุมชนและห้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาไม่มากขึ้น (เบญจวรรณ นาราสัจจ. 2552) สำหรับประชาชนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมการสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ชุมชน อันเป็นความก้าวหน้าของการเดรียมความพร้อมแก่ห้องถิ่นและชุมชนรองรับการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปสู่ห้องถิ่น ซึ่งจักต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง เพื่อเสริมสร้างให้สังคมไทยอยู่เย็นเป็นสุข ด้วยวิธีปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนที่เข้มแข็ง จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน โดยที่ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนสามารถจัดกิจกรรมที่เป็นองค์รวม มีกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ร่วมกันของคนในชุมชนด้วยทุนทางทรัพยากรและศักยภาพของชุมชน มีการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองอย่างพอเพียง พึ่งพาตนเองได้ มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกชุมชนบนพื้นฐานการเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม

การศึกษาครั้งนี้ศึกษาจะเน้นหน่วยการศึกษาที่ กลุ่ม ผู้บริหารและข้าราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มนักประชาร্ক ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และจังหวัด ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้น่าจะทำให้เห็นทุนทางสังคมที่มีอยู่ดั้งเดิมและ

เห็นถึงพัฒนาการของการขยายตัวของทุนทางสังคมได้อย่างชัดเจน อีกทั้งผู้ศึกษา yang มุ่งศึกษาประเด็นของการดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลลัพธ์เนื่องมาจากการมีทุนทางสังคมเพิ่มหรือทุนทางสังคมใหม่ที่พึงจะก่อตัวขึ้นในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทุนทางสังคมที่สร้างชุมชนเข้มแข็งในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครนายก
3. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครนายก

วิธีการวิจัย

ระยะที่ 1 การจัดเตรียมวางแผนดำเนินการ ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย การดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 2 การดำเนินงาน เป็นการสร้างเครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย ซึ่งเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ชนิดมีโครงสร้างแบบปลายเปิด และพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ โดยนำเสนอแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป นำแบบสอบถามที่ได้มา ไปทดสอบ (Tryout) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

(Item Analysis) ของแบบวัดทั้งฉบับแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) เป็นรายด้าน ที่ได้จากการทดลอง (Tryout) จากนั้นนำผลการทดลองมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อ (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลfa (Coefficient of Alpha) ตามแบบของ cronbach's coefficient ผลของการทดสอบความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (Reliability) นั้น เท่ากับหรือมากกว่า .60 ซึ่งจากการนำแบบสอบถามไปทดสอบได้ค่า ของความเชื่อมั่นเท่ากับ .887

ระยะที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการวิจัย เป็นการจัดทำรายงานผลการวิจัยจากการสรุปผลการวิจัย ภักดีรายผลการวิจัยและการจัดทำข้อเสนอแนะ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

วิจัยใช้วิธีการเลือกอุปกรณ์แบบสอบถาม เจาะจงผู้บริหารที่อยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบล เมืองในเขตนั้น ได้แก่ นายกองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลเมือง ประธานสภาเทศบาลตำบลเมือง และปลัดองค์กรบริหาร เทศบาลเมือง มี 13 ตำบล และอำเภอครัวษี มี 11 ตำบล และจังหวัดสระบุรี อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มี 6 ตำบล และอำเภอมาฆเหล็ก มี 6 ตำบล โดยผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายแยกออกตาม องค์กรบริหารส่วนนั้น ๆ ซึ่งเป็นผู้ร่วมรับผิดชอบโดยตรง ในฐานะที่ท่านเหล่านั้นเป็นผู้บริหารจัดการดูแลและสวัสดิการต่าง ๆ ประกอบด้วย

1. นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลเมือง ประธานสภาเทศบาลตำบลเมือง และปลัดองค์กรบริหารเทศบาลเมือง ทั้งหมดจำนวน 444 คน ด้วยสูตรคำนวณของทารโโยมาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย อาร์ชีพ อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้ต่อเดือน จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามวัดตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการพัฒนาทุนสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง เป็นแบบมาตราประมินค่า (Rating Scale) จำนวน 4 ระดับ เห็นด้วยน้อยที่สุด เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยมาก และเห็นด้วยมากที่สุด ซึ่งจำนวนตัวแปรในด้านต่าง ๆ จำนวน 4 ด้าน ลักษณะของทุนสังคมในความรู้ ลักษณะของทุนสังคมในความรัก ลักษณะของทุนสังคมในความต้อง ลักษณะของทุนสังคมในความเข้มแข็ง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามวัดตัวแปรที่มีต่อการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งในเขตจังหวัดนครนายก และจังหวัดสระบุรี เป็นแบบมาตราประมินค่า (Rating Scale) ซึ่งจำนวนตัวแปรในด้านต่าง ๆ จำนวน 3 ด้าน คือ การรวมตัวของคนในชุมชน ระบบการเรียนรู้ของชุมชน ภูมิคุ้มกันให้ชุมชน

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครนายก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

- ติดต่อขอความร่วมมือกับผู้นำชุมชน หรือผู้บริหารชุมชนในองค์กรปกครองส่วนตำบลต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

- การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุนสังคม และโดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารเฉพาะในส่วนที่มีการเชื่อมโยงถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

3. ระยะเวลาการเก็บข้อมูลครอบคลุมช่วงเวลาตั้งแต่ กุมภาพันธ์ พ.ศ.2556 – เดือนกันยายน พ.ศ.2557

4. นำแบบสอบถามมาตราชูปแบบ ถูกต้องและนับจำนวนให้เท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง กรณีที่แบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามใหม่ อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

- วิเคราะห์หาความถี่ และค่าร้อยละ Percentages)

- วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$)

- วิเคราะห์ตัวแปรที่มีผลต่อแนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครนายกทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ภูมิคุ้มกันให้ชุมชน การรวมตัวของคนในชุมชนระบบการเรียนรู้ของชุมชน ลูกหน้าตั้งเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) การใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผลการวิจัย

จากการลงพื้นที่ของผู้วิจัยได้สอบถามตามเจาะจงผู้บริหารที่อยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาล และเมืองในเขตนั้น ได้แก่ นายนองค์การบริหาร เทศบาล เมือง ปราบานสวา เทศบาล เมือง และปลัดองค์การบริหาร เทศบาล เมือง ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครนายก จำนวน 444 คน โดยผู้วิจัยลงพื้นที่สอบถามด้วยตนเองพร้อมผู้ช่วย 2 คน จนครบ 444 ชุด รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับสถานภาพ ส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริหาร ที่อยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ค่าร้อยละ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริหารที่อยู่ใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาชีพ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และ รายได้ต่อเดือน

ข้อมูลทั่วไป	n=444	
	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	148	33.33
ประธานสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	148	33.33
ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	148	33.33
เพศ		
ชาย	297	66.90
หญิง	147	33.10
อายุ		
ต่ำกว่า 40 ปี	122	27.50
41 ปี - 50 ปี	175	39.40
51 ปี ขึ้นไป	147	33.10
การศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	62	14.00
ปริญญาตรี	293	66.00
ปริญญาโท ขึ้นไป	89	20.00
สถานภาพ		
โสด	152	34.20
สมรส	216	48.60
แยกกันอยู่/หย่าร้าง	43	9.70
หม้าย	33	7.40
รายได้ต่อเดือน		
15,000 – 22,000 บาท	214	48.20
22,001 – 35,000 บาท	144	32.40
35,001 บาท ขึ้นไป	86	19.40

จากการที่ 1 พบว่า ด้านอาชีพ เนื่องจาก เป็นการสอบถามเจาะจงผู้ที่มีบทบาทสำคัญใน การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงแยก ตามตำแหน่งได้ดังนี้ นายกองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จำนวน 148 คน ร้อยละ 33.33 ประธาน

สภาองค์กรบริหารส่วนตำบล จำนวน 148 คน ร้อย ละ 33.33 ปลัดองค์กรบริหาร จำนวน 148 คน ร้อย ละ 33.33 ด้านเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นชาย จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 66.90 และ เป็นหญิง จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 33.10 ด้านอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41 ปี - 50 ปี จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 39.40 ด้านการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบ ปริญญาตรี จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 66.00 ด้านสถานภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สมรส จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 48.60 ด้านรายได้ พบร่วม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 15,000 – 22,000 บาท จำนวน 214 คน คิดเป็น ร้อยละ 48.20

2. ผลการวิเคราะห์สภาพการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ การรวม ตัวของคนในชุมชน ระบบการเรียนรู้ของชุมชน และ ภูมิคุ้มกันให้ชุมชน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สภาพทั่วไปการพัฒนาทุนทางสังคม เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งในพื้นที่จังหวัด ยะลา และจังหวัดนครนายก

การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อ สร้างชุมชนเข้มแข็ง	ระดับการพัฒนา		
	\bar{X}	S.D	ระดับ
1 การรวมตัวของคนในชุมชน	3.06	1.228	มาก
2 ระบบการเรียนรู้ของชุมชน	2.64	0.912	มาก
3 ภูมิคุ้มกันให้ชุมชน	3.11	1.231	มาก
รวม	2.94	1.124	มาก

จากการที่ 1 พบว่า สภาพการพัฒนาทุนทาง สังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งในพื้นที่จังหวัดยะลา และจังหวัดนครนายก โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 2.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับการ พัฒนาทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อย คือ ภูมิคุ้มกันให้ชุมชน ($\bar{X} = 3.11$) การรวมตัวของคนในชุมชน ($\bar{X} = 3.06$) และ

ระบบการเรียนรู้ของชุมชน ($\bar{X} = 2.64$)

ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผู้นำทางสังคมมีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินการทุนทางสังคม ทุกกิจกรรมทางสาธารณะและกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึกในการพึ่งพาตนเอง ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ ในชุมชนของตนเอง นอกจากนี้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โปร่งใสและตรวจสอบได้นั้นเป็นเรื่องที่สำคัญของทุนทางสังคม รวมทั้งมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและกลุ่มอาชีพให้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนน่าความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพและสามารถพึ่งพาตนเองได้ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนมีเครือข่ายความร่วมมือ และสร้างภาคีการพัฒนา สรุปได้ว่า การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งในพื้นที่ จังหวัดระบูรี และจังหวัดนครนายก มีการพัฒนาทุนทางสังคมในรูปแบบของชุมชนเข้มแข็งในลักษณะร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ภายใต้ทางสังคมที่มีคุณธรรมเสียสละ ที่เป็นกลไกสำคัญส่งเสริมให้กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนให้มีการพัฒนาอาชีพ และเศรษฐกิจชุมชน ค้นหาศักยภาพและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนการที่ประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจในความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง โดยเฉพาะผู้นำทางสังคมที่มีวิสัยทัศน์ได้ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีเครือข่ายความร่วมมือ และสร้างภาคีการพัฒนาทำให้เกิดความเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง และเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทุนทางสังคมที่สร้างชุมชนเข้มแข็งในพื้นที่จังหวัดระบูรี และจังหวัดนครนายกภาพรวมตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 2.72$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุนสังคมในความรัก ทุนสังคมในรู้ และทุนสังคมในความเข้มแข็ง ($\bar{X} = 2.71$) ตามลำดับดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง รวม 4 ด้าน

ปัจจัยการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง	ระดับการพัฒนา		
	\bar{X}	S.D	ระดับ
1 ทุนสังคมในความรู้	2.71	0.837	มาก
2 ทุนสังคมในความรัก	2.71	0.820	มาก
3 ทุนสังคมในความดี	2.74	0.842	มาก
4 ทุนสังคมในความเข้มแข็ง	2.71	0.832	มาก
รวม	2.72	0.833	มาก

ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ด้านทุนสังคมในความรู้ 1) ในทางเกษตรกรรมชุมชนมีความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งตนเองในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้ 2) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชนมีความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์การพัฒนา และการใช้ประโยชน์ จากรัฐบาลการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน 3) กองทุนและธุรกิจชุมชนมีความสามารถในการสั่งสมและบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม 4) ปรัชญา ศาสนา และประเพณีชุมชนมีความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา 5) ผู้นำทางศาสนาหรือพระนักพัฒนา ในวิถีชุมชนชนบทนั้น วัดเป็นศูนย์กลางหรือศูนย์รวมในการทำกิจกรรมทั้งหลาย แม้ว่าในปัจจุบันแก่นแท้และหลักธรรมของพุทธศาสนาจะไม่เป็นที่สนใจ 6) ประชญาชาวบ้านมีความสามารถ มีประสบการณ์ หรือมีหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิต และ 7) ผู้นำชุมชน แก่นนำชุมชน มีประสิทธิภาพ ชีวิตที่ยาวนานของผู้นำ ทำให้มีบทเรียนที่เกิดจากปัญญากล่าวปัญหา นำมาสู่การตัดสินใจ ด้วยฐานข้อมูลความรู้ ซึ่งเป็น

ฐานปัญญาอย่างแท้จริง

2. ทุนสังคมในความรัก พบว่า 1) มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกันโดยที่จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยแก่ฝ่ายอื่นของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวเป็นเครือข่ายมากกว่าการไม่สร้างเครือข่ายแต่ต่างคนต่างอยู่ 2) การมีส่วนร่วมสถานะของชุมชนในเครือข่ายเป็นไปในลักษณะของความเท่าเทียมกัน ให้ฐานะของ “หุ้นส่วน” ของเครือข่าย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบที่เท่าเทียมกันแทนความสัมพันธ์ในแนวตั้ง หากการรวมตัวเป็นเครือข่ายเกิดขึ้นระหว่างรัฐกับชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐก็ต้องวางแผนสถานะของตนเองเทียบกับประชาชน ในฐานะของชุมชนมิใช่การวางแผนตัวเป็นเจ้านายเหนือประชาชน 3) มีวิสัยทัศน์ร่วมกันเป็นการมองเห็นภาพของจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างชุมชนในกลุ่ม การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางเดียวกัน และการมีเป้าหมายที่จะไปด้วยกัน 4) การรับรู้มุมมองร่วมกันของชุมชนที่เข้ามาอยู่ในเครือข่ายต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ร่วมกันถึงเหตุผลการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย

3. ทุนสังคมในความดี พบว่า ชุมชนในพื้นที่มีการปลูกจิตสำนึกรักและห่วงใยชุมชนในพื้นที่ ให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมตั้งมั่นในการทำความดี เป็นพลเมืองที่มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ รวมถึงการสร้างการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมจากการทำกิจกรรมในชุมชน เพื่อปฏิบัติภารกิจส่งต่อความดีให้ผู้อื่นทั้งในชุมชนและสังคม สร้างพลังบวกในการกระจายและสร้างเครือข่ายในการทำความดีด้วยความคิดสร้างสรรค์ ผ่านสื่อสารสนเทศ เพื่อเผยแพร่ความดีซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมไทยในยุคปัจจุบันให้ออกไปในวงกว้างอย่างยั่งยืน

4. ทุนสังคมในความเข้มแข็ง พบว่า ความรู้สึกไว้เนื้อเชื่ोใจ การพึ่งพิงกันในชุมชน และการร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มในชุมชนอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมไทยมีความ

เข้มแข็ง ส่วนภาคธุรกิจได้ผลักดันเร่งดำเนินการพื้นทุนทางสังคม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และการให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ของชุมชน การรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งในส่วนของภาครัฐในพื้นที่มีชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน

4. แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อต่อการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครนายก โดยใช้ข้อมูลทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ภูมิคุ้มกันให้ชุมชน การรวมตัวของคนในชุมชนระบบการเรียนรู้ของชุมชน ถูกนำมาด้วยเป็นคำสอนปลายเปิด ซึ่งพบว่าการดำเนินงานต้องเป็นไปในลักษณะแบบองค์รวมโดยมีเป้าหมายหลักคือการเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีลักษณะของการสร้างเครือข่ายต้องสร้างและพัฒนาเครือข่ายของสมาชิกให้เกิดขึ้นภายในชุมชน ทุกกระบวนการ ควรมีการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการดำเนินการพัฒนาชุมชนในทุกขั้นตอน ตลอดจนการพัฒนา เสริมสร้างความเข้มแข็งทุกระยะ การจัดการทุนทางสังคมควรมุ่งเน้นและให้ความสำคัญเรื่องของคุณค่าศีลธรรม ความดีงามและการยกย่องด้วยจิตใจที่มีความสำคัญต่อความสำาเร็จในการจัดการทุนทางสังคมให้มีความยั่งยืน การจัดการทุนทางสังคมควรมีเป้าหมายเพื่อการมีอยู่ของทุนทางสังคม และเป็นเครื่องมือในการทำงานอื่นๆ แนวทางการปรับปรุงเกี่ยวกับการจัดการทุนทางสังคมควรมีความเชื่อมโยงกับหลักพระพุทธศาสนาที่สั่งสอนให้ทุกคนเป็นคนดี เป็นการยกย่องด้วยจิตใจของป้าเจกบุคคล หน่วยงานภายใต้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการทุนทางสังคม มีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีความก้าวหน้า พัฒนาความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติการ และมีการทำงานประสานระหว่างองค์ประกอบภายนอกคือหน่วยงานภาครัฐและองค์ประกอบภายในคือภาคประชาชนในระดับป้าเจกบุคคลเพื่อยกระดับจิตใจของบุคคล และกลุ่มคนทำให้เกิดภาวะของความรัก ความสามัคคี ความ

ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความรู้สึกเอื้ออาทร และการพึงพาอาศัยกัน เมื่อภาวะตั้งกล่าวกระจาดไปยังระดับชุมชนทำให้เกิดการกระจาดตัวของทรัพยากรอย่างทั่วถึง เป็นธรรมทำให้ชุมชนได้รับทรัพยากรอย่างเพียงพอ เกิดพลังและความเข้มแข็งในการที่จะช่วยเหลือตนเอง และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้มากขึ้น และเพิ่มพูนทุนทางสังคม ที่เป็นทุนทางสังคมเดิม และทุนทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นมาใหม่ และเกิดการจัดการทุนทางสังคมที่มีความยั่งยืนตลอดไป

สรุปทุนทางสังคมถือว่ามีบทบาทสำคัญ
ในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม
และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นโดยพื้นฐาน ทุนทางสังคม
ระดับชุมชน ซึ่งเกิดจากความสามัคันธ์กันอย่างใกล้ชิด
นำสู่ค่านิยมหรือบรรทัดฐานร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดการช่วยเหลือกัน
เป็นการพัฒนาสังคม ผ่านการช่วยกันดูแลรักษา ตรวจสอบ และจัดสรรทรัพยากรากฐาน
ให้กับชุมชนอย่างเป็นธรรมนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ต่อการพัฒนาประเทศทั้ง
ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นปัจจัยหลักในการทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ทั้ง แนวคิด ภูมิปัญญาและวิธีการดำเนินการ
ในกิจกรรมทั้ง เศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม
ทำให้สามารถตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
ได้ทั้งในเรื่องความขัดแย้งในทางความคิด ความเชื่อ
การดำเนินกิจกรรมระหว่างชุมชน องค์การ

วิจารณ์และสรุปผล

1) สภาพทั่วไปของการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครนายก พบว่า โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับการพัฒนาทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ภูมิคุ้มกันให้ชุมชน และระบบการเรียนรู้ของชุมชน ตามลำดับ โดยที่ด้านภูมิคุ้มกันให้ชุมชนของการพัฒนาทุนทางสังคมที่อยู่ในระดับ

สูงสุดนั้นเนื่องจาก ผู้นำทางสังคมมีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินการทุนทางสังคมทุกกิจกรรมทางสาธารณะและกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึกรักในการพึ่งพาตนเอง ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ ในชุมชนของตนเอง ส่วนด้านระบบการเรียนรู้ของชุมชนที่อยู่ในระดับต่ำสุดนั้นเนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยังขาดความรู้ที่จะอบรมสร้างเสริมความรู้ ความเข้าใจให้ประชาชนได้อย่างเหมาะสมสมบูรณ์ สถาดคล้องกับงานวิจัย นภาภรณ์ ระหวานนท์ (2549) การวิจัยการเสริมสร้างทุนทางสังคมเพื่อชุมชนเข้มแข็งเป็นโครงการนำร่องเพื่อศึกษาว่าชุมชนมีกระบวนการสร้างและสะสมทุนทางสังคมอย่างไร มีทุนทางสังคมใดบ้างที่มีความสำคัญต่อความเข้มแข็งของชุมชนทั้งนี้เพื่อให้ได้กรอบแนวคิด และดัชนีที่จะนำไปใช้ในการทำแผนที่ทุนทางสังคมของชุมชนต่างๆของสังคมไทย ชุมชนในพื้นที่ภาคกลางได้ปรับเปลี่ยนวิธีคิดไปสู่การผลิตที่หลากหลาย เพื่อความยั่งยืน โดยอาศัยทุนธรรมชาติซึ่งมีความหลากหลาย ทั้งเรื่องที่ดิน น้ำ ป่าชายเลน พันธุ์พืชและสัตว์นานาชนิด ทำให้เกิดการสร้างอาชีพหลากหลายเพื่อลดการพึ่งพิงการผลิตเพียงอย่างเดียวที่จะมากๆ ตามแนวคิดการผลิตแบบนำเข้าทั่วพื้นที่ จากภายนอก นอกจากนี้ยังอาศัยทุนทางสังคมในการแก้ปัญหาร่วมกันของคนในชุมชน ในรูปของ การรวมกลุ่ม รวมทุน และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม โดยมีทุนมุขย์ทั้งที่เป็นผู้นำชุมชน และชาวบ้านที่มีจิตสาธารณะ ร่วมกันแก้ปัญหาและพยากรณ์สร้างทางเลือกใหม่ๆร่วมกันในชุมชน

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทุนทางสังคมที่สร้างชุมชนเข้มแข็ง มี 4 ด้าน คือ (1) ด้านทุนทางสังคมในความรู้มี 3 ตัวแปร ได้แก่ ความรู้และภูมิปัญญา สมรรถนะของคนและผู้นำ และการวางแผนกระบวนการการทำงานร่วมกัน โดยสามารถทำนายการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง สอดคล้องกับกาลusz อุตมะเวทิน (2550) พบว่า ชุมชนไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติ

แนวคิดหรือการปฏิบัติ การดำเนินงานไม่แตกต่างไปจากเมื่อครั้งยังไม่จดทะเบียน ลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียงของทั้งสองชุมชนมีความสอดคล้องกัน คือ สร้างความเข้มแข็งด้วยการผลิตโดยเน้นการใช้ทุนทางสังคมที่ชุมชนมีอยู่ เพื่อให้ได้ผลผลิตเพียงพอในครัวเรือนและชุมชนก่อน ผลผลิตที่เกินไปจากความต้องการบริโภคในชุมชน สำหรับการมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนทั้งสองหมู่บ้านนั้น ขึ้นอยู่กับวิธีการให้ข้อมูลข่าวสารของผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ประชาชนของทั้งสองชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านเหมือนกัน ทั้งนี้ตามที่ออกสужะอำนวยส่วนการเกี่ยวข้องและความร่วมมือของประชาชนทั้งสองหมู่บ้านจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือบริหารงานของหมู่บ้านเหมือนกัน แต่บ้านวังป้องซึ่งมีทรัพยากรชุมชนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ มากกว่า อีกทั้งมีการประชุมเป็นประจำทุกเดือน จึงทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีโอกาสมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน (สมลักษณา ไชยเรือง. 2549) ได้แบ่งแนวทางการจัดการ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 3 ด้านหลักคือ ด้านประชาชน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านภาครัฐโดยการมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนที่เป็นบุคคลหรือองค์กรบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการพัฒนา ช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องหรือกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ศรีพยัคฆ์ (2553) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการประสานงานช่วยให้การทำงานบรรลุเป้าหมายโดยราบรื่นและรวดเร็ว ประหยัดเวลาในการทำงานให้น้อยลงและสามารถเพิ่มผลผลิตของงานมากขึ้นรวมไปถึงประหยัดเงินวัสดุและสิ่งของในการดำเนินงานทำให้ทุกคนทุกฝ่ายมีความเข้าใจซาบซึ้งถึงนโยบายและ

วัตถุประสงค์ขององค์การได้ดียิ่งขึ้น อันจะเป็นอุปกรณ์ให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จด้วยดีทั้งยังสร้างความสามัคคีธรรมในหมู่คณะและความเข้าใจอันดีเสริมสร้างขวัญในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

3) แนวทางการปรับปรุงปัจจัยที่มีผลต่อต่อการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครนายก จากข้อค้นพบประกอบด้วยปัจจัย 6 ประการที่สำคัญคือ (1) การดำเนินงานต้องเป็นไปในลักษณะแบบองค์รวมโดยมีเป้าหมายหลักคือการเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ (2) การดำเนินงานมีลักษณะการสร้างเครือข่ายต้องสร้างและพัฒนาเครือข่ายของสมาชิกให้เกิดขึ้นภายในชุมชน (3) ทุกกระบวนการควรมีการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการดำเนินการพัฒนาชุมชนในทุกขั้นตอน (4) กระบวนการสร้างการเรียนรู้ควรมีการศึกษาดูงานชุมชนที่เป็นต้นแบบและมีการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองอย่างเข้มแข็ง (5) การพัฒนาชุมชนควรมีคณะกรรมการบริหารหรือผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ในการมุ่งพัฒนาชุมชนอย่างมุ่งมั่น โปรดราการ และ (6) ชุมชนควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกที่มีส่วนช่วยตั้งแต่ขั้นก่อตั้ง ตลอดจนการพัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็งทุกระยะ จึงสอดคล้องกับ เพ็ญประภา ภักรานุกรม (2553) แนวทางการพัฒนาทุนทางสังคมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในชุมชนที่แตกสลาย เพราะภัยพิบัติธรรมชาติ เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง มีข้อเสนอแนะอย่างประการได้แก่ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน การพัฒนาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การสร้างเครือข่ายชุมชนในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างผู้นำที่มีปัญญา มีแผนการพัฒนาชุมชนที่มาจากความต้องการของชุมชน การสร้างให้ชุมชนเห็นคุณค่าของการกินและอยู่แบบพอเพียง ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการส่งเสริมความเสมอภาคให้ยั่งยืนในชุมชนด้วย

สอดคล้องกับ เมฆา ศรีสมและคณะ (2558) ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่องค์กรของบุคลากร สังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับ "มาก" และเมื่อแยกเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านลักษณะของงาน ปัจจัยด้านลักษณะขององค์กร ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตการทำงานและปัจจัยด้านประสบการณ์จากการทำงานในองค์กร

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยความเมตตาดุเคราะห์ของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์โดยมีประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไชส กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.บุญเรือง ศรีหรรัญ ได้ให้ความเมตตาดุเคราะห์เป็นที่ปรึกษาโดยได้ใช้กระบวนการการเปิด ปรับ เปลี่ยน ให้กับผู้วิจัย จนวิทยานิพนธ์สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้

1. ชุมชนควรรู้ที่จะพัฒนาความรู้ดูแลร่วมอย่างต่อเนื่องทางทุนสังคม เพื่อเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาให้เกิดสังคมที่อยู่ดีมีสุข

2. การพัฒนาศักยภาพการพัฒนาทุนทางสังคมในชุมชนด้วยวิธีคิดเชิงระบบจำเป็นที่จะต้องพัฒนาภาระดับความรู้และทักษัณคติของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาคคือใน ฯ

ข้อเสนอแนะเพื่อวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง อาจเลือกศึกษาในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน หรือในกลุ่มประชากรอื่น เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ และสร้างองค์ความรู้แบบองค์รวมขณะเดียวกันกับสามารถศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร นอกจากที่ได้ศึกษาไว้แล้ว

2. การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษา ด้านภาวะผู้นำ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการ/การเรียนรู้ ด้านเครือข่ายชุมชน และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับวิธีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนในทุนทางสังคมเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีการในการนำไปปฏิบัติต่อไป

4. ควรมีการศึกษาเพื่อค้นหาทุนทางสังคมของชุมชนในลักษณะของการหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ความรู้ทุนทางสังคมที่ฝังลึกในชุมชน กับทุนทางสังคมที่ต้องการปลูกฝังและเสริมสร้างให้กับชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- โภวิทย์ พวงงาม. (2553). การจัดการต้นเรื่องของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- กฤษ อุตมะเวทิน .(2550). การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามบรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการปฏิบัติตามพ
ระชาชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพ.ศ. 2548 กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด. วิทยานิพนธ์
ดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจวรรณ นาราสัจจ์.(2552). ประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาอีสาน. ศูนย์วิจัยพหลักษณ์สังคมลุ่มน้ำโขง คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เพ็ญประภา กัตறานุกรม. (2010). การพัฒนาทุนทางสังคมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในชุมชนประสบภัยพิบัติ
สืนามิ : กรณีศึกษา ชุมชนในพื้นที่จังหวัดพังงา. วารสารร่วมพุกน้ำ ปีที่ 28 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์
– พฤษภาคม 2010.
- เมฆา ศรีสมนang สีดา สอนศรี และยุพา คลังสุวรรณ. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร
ของบุคลากรสังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 34 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม - มิถุนายน พ.ศ.2558.
หน้า 166-175.
- รัตนารณ์ ศรีพยัคฆ์. (2553). เทคนิคการประชาสานงาน. เอกสารความรู้ สคร. สถาบันราชานุภาพสำนักงาน
ปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- สุชาดา จักรพิสุทธิ์ และคณะ. (2548). การศึกษาทางเลือกแห่งการเรียนรู้นอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- สมลักษณา ไชยเสรี. (2549). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในคณะกรรมการตรวจสอบ
ติดตามการบริหารงานตำรวจนครบาล. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. (2545). รายงานการดำเนินงาน เล่ม 2 เรื่อง 37 เดือน กองทุนเพื่อการลงทุน
ทางสังคม. กรุงเทพฯ : แบลนพรินติ้ง.
- อินทร พิชิตตานนท์ และเดชพล ฐิตยารักษ์. (2547). ชุมชนเข้มแข็ง : หนทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสาร
เศรษฐกิจและสังคม 2547, 3 (มกราคม – กันยายน) : 35.